

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

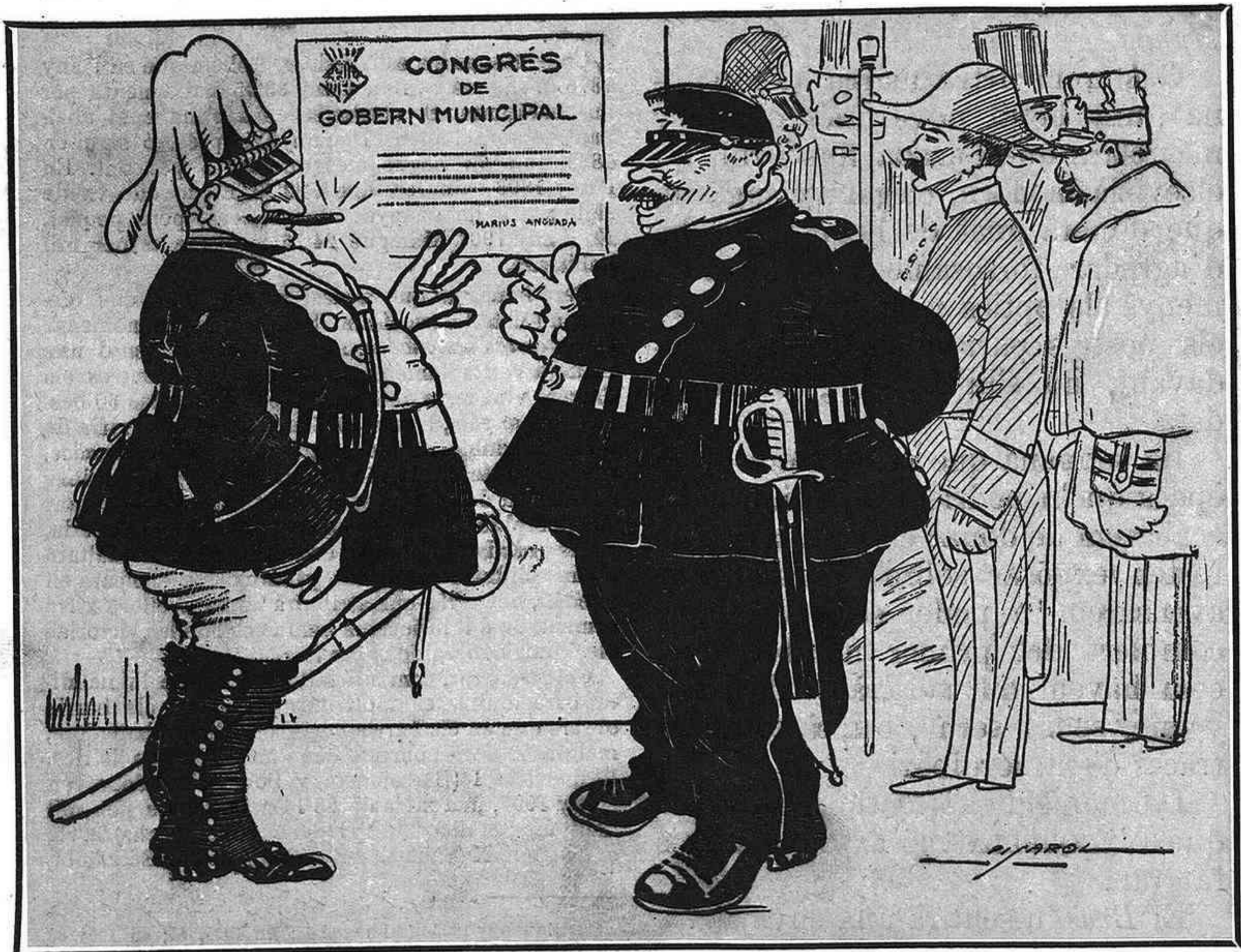
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIO Y REDACCIO
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Extranger, 5.

EL DARRER COMENTARI

— Escolta, tu, iqué vindrà á ser aixó de Govern municipal?
— Bien claro está, hombre! Que ahora els municipals governaremos.

La nova ESQUELLA

ELS NAIXEMENTS A BARCELONA

Ja ho deuen saber, però, què di-monil... Convé recalcarho, perquè s'ho val.

Desde'l dia 7 del proxim janer L'ESQUELLA DE LA TORRATXA sortirà totalment reformada de tamany y notablement millorada en el text y en l'ilustració.

El nou format de L'ESQUELLA serà de 30 centímetres d'alt per 23 d'ample, dimensions molt més grans que les adoptades fins al dia, y que, donant més espai a la part literaria, permetran un major lluiment als dibuixos.

Tot està a punt de solfa.

Ja tenim el paper y la lletra, com si diguessim, el llevat material.

Gastarem paper de primera qualitat, blanc, lleugerament satinat, damunt del qual, els grabats, no tindran rès qu'envejar a n'els del *Nuevo Mundo*.

Gastarem lletra marca «Florentina», una lletra nova, més oberta y més clara que l'usada fins avui, un elzeviria modern, elegant y sugestiú que donarà gust de llegir y que ha d'agradar forsosament a tot-hom menys als optics y oculistes, que ab els nostres parroquians, d'ara endavant, no s'hi faran gens la vida.

La setmana que vé, darrera de la època que'n podriem dir minúscula, acabarem de donar els detalls que'ns resten exposar sobre'l particular y avensarem, a poder ser, el sumari complet del primer nombre que, com havem dit, sortirà'l 7 de janer y que, sense serho, tindrà totes les traces d'extraordinari.

De moment, conténtinse ab saber que L'ESQUELLA DE LA TORRATXA's fa gran.

El *Brusi'n* sentirà una enveja!

La senmana passada varem parlar dels casaments en la nostra ciutat. Avuy parlarém dels naixements. Potser algún lector dirá que primer calia tractar de aquests darrers, per la rahó de que las personas naixen abans de casarse. Però a n' els lectors que aixó diguin, nosaltres els farém observar que 'ls naixements són conseqüència dels matrimonis. Es veritat que hi ha fills que naixen sense previ casament dels pares. Però aqueixa es una flor (d' inmoralitat, dirán els moralistes) que no fa istiu.

Parlém, donchs, dels naixements. La qüestió de la natalitat té en els nostres días una grossa importancia. Aixó dels fills no es ja solament un problema doméstich, sinó també un greu problema social que preocupa extraordinariament als sociòlegs, als economistas y fins als polítichs.

¿Cóm estém els barcelonins en el ram de la natalitat? Ab tot el sentiment del nostre cor, hem de dir que no estém gaire bé. Proporcionalment, las naixensas van minvant en relació a vint anys enrera. La minva es important. Y ja se sab que la poca natalitat d' un país se considera com un mal pera 'l mateix y fins com un síntoma de decadencia.

En la qüestió dels casaments, hem pogut fer veure, estadística en má, que no hi havia motiu pera 'l pessimisme, sinó molt al contrari. Las xifras que l'altre día publicarem han tranquilisat a molts senyoretas casadoras que comensaven a estar enguniosas pel seu avenir. En cambi, en la qüestió dels naixements ens veyém en el trist cas de dir que Barcelona vá de baixa. Sembla talment que la despoblació de la Fransa s'hagi encomanat a Barcelona, la qual correria perill de despoblarse si no fos el contingent de nous habitants que li aporta l'immigració.

Consultadas las estadísticas, trobém que en l' any 1878 hi hagué a Barcelona 33'35 naixements per mil habitants. D' alashoras ensá s' ha anat abaixant deplorablement. Deu anys després, ó sigui en 1888, no n' hi hagué més que 28'76 per mil. En l' any 1898 baixarem fins a 22'70. En lo que va de sigle xx s' ha guanyat alguna cosa, però poquet. En l' any 1907 hi hagué 24'75 naixements per mil habitants.

Peró heusaquí que aquest any de 1907 ens ofereix un detall curiosíssim. Se l' hauria de nomenar *l' any de las bessonadas*. Aquestas abundaren d' una manera veritablement extraordinaria. Mentres els darrers vint anys donen un promitj d' unas 60 bessonadas anyals, l' any 1907 ens dona una xifra de més del doble d' aquest promitj: 122 *bessonadas*, sobre un total de 13,454 naixements. (1). ¿A quinas causas fou degut aquest augment tant sobtat y tant considerable? Nosaltres no som pèrits en la materia, y ens guardarém prou d' escatirho. Pero no faltarà algún solidari recalitrant y entusiasta—jencara en quedan, Senyor!—que atribuirá la maravellosa xifra esmentada a l' influencia benefactora de las victorias electorals conseguidas per la Solidaritat.

Cal remarcar, com a detall precíós, que la natalitat barcelonina es molt més grossa en els barris obrers que en els barris burgesos. Els treballadors, malgrat la seva pobresa tenen més fills que 'ls rics. El districte I (Barceloneta y Poble Nou) dona, en l' any 1907, una xifra de 28'14 naixements per mil habitants; el districte VII (Sans-Hostafranchs) 26'92; el districte X (Sant Martí) arriba a 35'35. En cambi,

(1) En l' any 1906 n' hi hagué 57; en 1905, 55; en 1904, 60 en 1903, 49 y en 1902, 67.

tenim els districtes IV y VI (formats principalment per l' *Ensanche*) que no més donen, respectivament, 17'08 y 19'18 per mil. Las deduccions que d' aquestes xifras poden tréurers son realment sabrosas. Si el no tenir fills ó 'l tenirne molt poch, es una perversió social, s'ha de regoneixer que las classes ricas están forsa més perversas que las classes pobres.

En relació á las demás capitals espanyolas, Barcelona ocupa un lloch bastant baix en la natalitat. Comparadament ab las principals ciutats del món ocupa un lloch mitjà. La ciutat de més alta natalitat es el Cairo, ab 42'6 per mil, y la de més baixa natalitat es Lyon, ab 17'0.

En lo que resulta remarcable Barcelona, y en general Catalunya, es en el petit nombre de fills illegi-

tims. L'any 1907 ne nasqueren 12,662 de llegítims y 463 de illegítims. Aquets darrers constitueixen un 3'44 per 100 dels naixements totals, mentres que á Cádiz y á Madrid n'hi ha un 19 ó un 20 per 100. El promitj de fills illegítims en las capitals espanyolas es d' un 8'42 per 100. A la gran majoría de las poblacions extranjeras la proporció es de bon tros més elevada. En las estadísticas de 1907 hi figuran, en els primers llochs, las següents ciutats:

Praga.	40'6 per 100 naixements
Cracovia.	38'1 per 100
Havana.	31'6 per 100
Viena.	30'8 per 100
Burdeus.	29'4 per 100
Münich.	28'0 per 100
Budapest.	26'8 per 100
Kopenhague.	25'9 per 100
París.	25'9 per 100

UN QUE CONEIX EL PANYO

— Cap, al Suri, Lleganya?
 — Cál... Ja s'ha acabat l'anar al Paralelo. Ara, per divertirnos, hem de venir aquí.

Si la baixa proporció de la natalitat il·legítima es índex de moralitat, els barcelonins ens podem van-
tar d'esser un dels pobles més morals de la terra.
Aquí el jovent trenca molts menys plats que a las
nevadas ciutats del nord d'Europa.

WIFRET

NOTA.—En el nostre article de la setmana passa-
da sobre *Els casaments a Barcelona*, aparegué una
errada de transcripció en las darreres xifres relati-
vas a l'edat dels contrayents. L'errada no influeix
pera res en las consideracions que feyam, però es
causa de que resulti desnivellat el nombre respectiu
d'homes y donas casats. Las xifres exactas de l'
Anuari Estadístich municipal son aquestas;

NOMBRE DE CONTRAYENTS		
Edat	Homes	Donas
Menors de 20 anys.	87	586
De 20 a 25 » . . .	1,936	2,289
De 26 a 30 » . . .	1,454	1,011
De 31 a 35 » . . .	547	425
De 36 a 40 » . . .	296	212
De 41 a 50 » . . .	291	189
De 51 a 60 » . . .	122	67
Majors de 60 » . . .	55	12
No consta.	2	0

Així y tot, resultan 4,790 homes y 4,791 donas.
Aquesta diferencia de 1 deu provenir d'un error de
suma en l'estadística oficial.—W.

POSTAL

Ab ton recort per companyia
passo las horas d'aquest món;
tot el meu goig y ma alegría
sols tu, amor meu, tu sabs hont són.
Són en tos ulls, que guspirejan
en llunyas platjas com un far;
en tos petóns, que salabrejan
com las onadas de la mar.
Són en tos brassos que, endebadas,
deuhen llensarse, overts, al vent
cercant aquellas abrassadas
que també cerco inutilment.

MIQUEL ANGEL

LO QUE DIUHEN ELS GALLS

(FILOSOFÍAS DE CORRAL)

El gall educat a la moderna:

—¡Que vaig a morir!... ¡Psè!... *Que me quiten lo bai-
ladol...* Es dir, que 'm quitin els mesos deliciosos que
he estat al món sense fer res, menjant, bevent, can-
tant y *flirtejant* ab aquest bé de Déu de gallinas que
el meu bondados amo va posar a la meua disposi-
ció...

Jo, quan vareig veure que no se m'escatimava el
blat-de-moro, que l'abeurador simple era ple, que al

galliner m'hi posavan unas quantas barras perque
pogués descansar més de gust, ja vareig menjarme
la partida. Ningú dona res per res—vareig dirme.—
Quan aquest home 't tracta ab tanta amabilitat, pro-
ba evident de que porta malas intencions...

Ara resulta que lo que vol es la meua pell... y lo
demés.

Conformes. Si jo tingués una escopeta y sapigués
tirar, m'encararia ab el meu amo y li faria els comp-
tes; però com qu'estich indefens y 'l fort es ell, ¿de
qué 'm servirà cridar y desesperarme?...

Ha arribat l'últim acte de la comedia. Sucumbím
dignament y deixemnos de sensiblerías que no con-
duheixen a res.

Sempre 'm recordaré d'alló que deya un italiá que
un día va passar per aquí:

Un bel morir tutta una vita onora.

El gall ignocent:

—¡Mireu que n'es de burro el meu amo!...

Ara li ha vingut l'ocurrencia de portarme a ciutat
pera vendrem al primer fart que 's presenti...

Aquest home a la cuenta no llegeix diaris ni sap
que 'l món marxa...

¡Vendrem!... ¡Matarmel!... ¡Rostirmel!...

Era avans aixó, senyor meu. L'època en que la
virám era impunement entregada a la golafreria hu-
mana ja ha passat...

Potser sí que m'hi durá a ciutat y probará de po-
sarme a la venda; potser sí que trobará un ximple
com ell, badoch y atrassat de noticias, que intentarà
comprarme... pero ¿no saben lo que succehirá?...

Que a lo millor dels seus tractes y contractes, apa-
reixerá un soci de la «Protectora dels Animals» y 'ls
dirá, esbullantlos el marro:

—No pot ser, caballers. Aquest gall está baix la
meua protecció.—

Y'm desfará el lligam de las potas, y 'm durá a la
seua associació... y potser fins organitzarà en honor
meu una sessió extraordinaria, ab alguns números
musicals y intermedis de sagonet.

El gall viu:

—¡Ah!... ¿Som a Nadal?... ¡A defensarse tocan!...

Poch se pensa el meu amo la jugada que li preparo...
Ara ell m'agafará, 'm portará a la fira y allí, sobre
un miserable llit de palla, com el *prisionero del Vati-
cano*, hauré d'esperar pacientment que vingui un
comprador que s'enamori de la meua cresta.

Donchs bé ¿sabeu qué faré jo?... Ja la tinch rumia-
da fa días. Fingiré qu'estich malalt, tancaré els ulls,
torsaré el coll, ficaré el cap sota l'ala, y quan el
comprador s'acosti y 'm veji ab aquell posat de mi-
seria, pensaré:—Aquest animal té alguna cosa, no
está bé... ¡Ja 'm guardaré jo de comprarlo!...

Ja ho sé que l'amo picará de peus y s'esgargame-
llará jurant que no tinch res y qu'estich més sá que
una estàtua de pedra. Jo, motxo que motxo y fent
de tant en tant alguna extremitut com si tingués ac-
cidents, seguiré representant la meua comedia y... ja
veureu com al últim el pagés, alarmat com els ma-
teixos compradors, no tindrà més remey que tornar-
me al poble...

Hi ha qu'espavilarse, companys, hi ha qu'espav-
ilarse avuy dial..

El gall vanitós:

—Ara anirém a Barcelona... Ja ho sé que allí m'
escalibrarán y que dintre de tres ó quatre días de mí
no 'n quedarà més que las plomas y 'ls ossos...

En cambi ¡veuré la ciutat, me durán a la rambla

EL PALCO DELS SOLTERS

— Els tres enemichs del home, no ho dupti, Bordoy, son el matrimoni, Wagner y aixó del socialisme.

de Catalunya y podré gosar del espectacle d' aquella gran població, de quíns adelantos tantas cosas sento dir per aquí...

Es el somni daurat de tota la meva vida!... ¡Ah, sí!... Anar á Barcelona, veure passar tranvías y automóviles, contemplar aquells focos de llum eléctrica, admirar els urbans ab el seu casco numerat y la seva casaca vermella!... ¿Qué m' importa anar al forn, després d' aixó?...

Una cosa 'm sabrá greu, una sola.

¡Morir sense haver vist un cinematógrafol...

El gall conservador:

—May m' ho hauría imaginat!... ¿Es dir que totas las atencions que ab mi s' han tingut durant aquestas darreras senmanas no duyan altre objecte que engreixarme y entendirme pera que, arribada la festa de Nadal, sigués més apetitos?... ¡Canallas!

¡Jo que, á l' ombra protectora d' aquests pins y d' aquestas alzinas, no aspirava á altra cosa que á passar aquí la meva existencia, fent anys, tots els anys que pogués,

ni envidioso ni envidiado,

y esperant tranquilament la mort, com al poble l' esperan el rector, el secretari y 'l metje!...

¿Per qué han de matarme? Veyám ¿per qué?...

Uns dihen:—La tradició.

Altres:—Així ho vol l' organisació social.

Altres:—Es la costum.

No; aixó no es la costum, ni la tradició, ni l' organisació social, ni res.

¿Sabeu qu' es aixó?

¡Un fet vandálich!...

MATÍAS BONAFÉ

*
*
*

L' estotx es de coral; las joyas, perlas que mostran en dos filas quan somrius; mos llabis prou batallan per haverlas, enamorats de sos colors tan vius.

Prò sempre 'm fas el mateix joch, traidora; quan tinch aprop tos llabis per besar, tancas llavors ta boca temptadora y mos petóns no saben hont anar.

INTERIOR

- Pepito, ¿vols fer el favor de no tocar més?
— ¿Per qué?
— Fas mal de cap á la nina.

Y s' escampan pel coll... y per la cara...
y al avant-pit s' escorren atrevits,
prò desseguida te 'n adons, y, avara,
fas correr las cortinas ab els dits.

Sí, ríu, que encare aumentas més ma pena;
que 'm fan denteta 'ls teus tresors tapats
y ab la rialla que 'l teu pit omplena,
sota la tela 'ls veig saltar gemats.

¡Y quín suplici 'm dons! Sembla mentida
que tú m' estimis, fentme aixís sofrí;
¡daría jo per tú tota ma vida
y ni un sol goig vols regalarme á mí!

Ara ja entench per què hi posas reparo;
¡á LA ESQUELLA tens por que ho contaré?
No 'n tinguis cap temensa, pots probarho,
qu' essent vritat, t' ho juro, no ho diré.

LL. B. Y BOU

GLOSARI

UN PESSEBRE CURIOS

El tramvia que condueix a Ciudad Lineal va deixar-nos quasi a la porta.

—Passa, i no te'n riguis, que aquest és un correli-gionario dels de bona fè,—va dir-me'l meu amic, donant-me una afable patacada.

Al fons d'un corriol estret, humid i fosc, una dotze-nota de graons menjats per les soles de les sabates dels veïns, un replà que no ho sembla, una porta que pitjant s'obre, un—Buenas noches, ciudadanos!—i no cal preguntar si és allí que fan pessebre, perquè ja us el veieu davant dels ulls. Ocupant els batiments d'una petita arcoba, il·luminada per dos potents focos al carburo, s'alça aquell portentoso de «Belén Político» model de paciència d'un home d'idees i recreu de tota una barriada.

En aquella hora no hi havia ningú sinó nosaltres, el meu amic i jo, i el bon home, el propietari, 'ns ho va poder explicar tot, peça per peça:—Veuen allí els tres reis?—ens deia—Són tres matrones simbolisant la Llibertat, l'Igualtat i la Fraternitat. Més avallet, dessota d'aquell pi de tres branques que en lloc del consabut «Vedado» ostenta un lletrer que diu «Regionalismo», fixin-se que hi ha un pagès amb un feix de llenya a l'espatlla: és en Maura. Allà, a l'esquerra, un remadet de bèns amb el cap de significats diputats de la majoria parlamentaria, al davant dels quals hi và en Moret, de de pastor, tocant el fluiol...

Nosaltres no'ns cansavem de mirar, i cada detall ens era una sorpresa.

Allí no hi falta res: una vella filant, que vol representar la Reacció; una montanyeta amb una bandera al cim, que fa referencia al Gurugú; un caçador que no'ns va voler dir qui era, però que en les cames el vam conèixer; un temple de Judea socarrimat, en recort de la setmana tràgica; una Anunciata am tres angelets, figurant respectivament en Galdós, en Sol i en Soriano; quatre porquets satirisant el clero; i a dins de l'establia: una vaca róssa sense símbol, però, plena d'in-

tenció; un ase i un bou que no són ningú, á la cuenta per no ferir susceptibilitats; un Niño Jesús am gorro-frigi que representa la República, i una Verge María am bigotis i ulleres que, o molt m'enganyo, o vol ser el caudillo després de la vuelta.

—I no hi canten cançonetes de Nadal, davant d'aquet pessebre?—varem interrogar, boca-badats, al amo de la casa.

Què li vam haver dit!

Fa un crit a la dona i a la mainada; un crit que més que crit era una contra-senya, i agafant ell una zambomba, ella un pandero i els nois unes castanyoles, van armar tal xivarri d'estrofes de 'n Rouget de l'Isle i de motius de'n Riego, que hi trontollaven les vigues.

—Ara sí que veig que la tindrem aviat!...—vaig dir-li a cau d'orella al meu amic, qui va empenye-m escales avall temerós del esclat d'una rialla que se'm mi-grava a flor de llavi.

XARAU

Madrid.

No n' hi ha de fets

F'a ja temps que no he escrit versos y voldria ferne algun, sinó que no sé quín punt tocar dels molts qu' hi ha diversos.

Si 'ls faig polítics, hi ha 'l mal de que 's digui: Aquest cap d'ala busca alguna martingala perquè 'l fassin concejal. Si 'ls faig contra algú que fama, essent cómic, ha alcansat, pensarán que l' he tatxat perquè no m' ha admés un drama.

Si ab inspiració sincera del amor canto 'ls afany, dirán que ja tinch massa anys pera fer el calavera.

Si 'ls faig d' orde, 'ls radicals me tindrán per reaccionari y al revés, per llibertari me tindrán els clericals.

Si canto 'l treball, dirán que predico 'l que no crech, (1) perquè sab fins el més llech (1) que ningú está gras fangant.

Si 'ls dedico á las aubadas, me trobaré desmentit perquè m' agrada está al llit fins per 'llá á las deu tocadadas.

Voldria ferne uns ab trassa per ser en els Jochs premiat; mes sens amichs al Jurat de segú 'm darán carbassa.

Tinch ganas d' escriure y no sé pas á què dedicarme perquè no puguin titllarme que ho faig ab mala intenció.

A més, avuy aquest títul de poeta es tan mal mirat, que fins s' ha considerat que 'l fer versos es ridícul.

Pro 'l que hi té la má trencada ¿no pot ferne, ben formal, pel sereno, per Nadal y pel xicot de la criada?

Es clar que sí, y me 'n refum

(1) Ja ho sé que no son consonants, pero ho semblan.

de que 'l gust me vullgan torssa,
y ara vull ferlos per forssa,
per no perdre la costum.

Més, com avuy no he trobat,
lector, peu per la poesia,
espérala un altre día,
però... espérala sentat.

S. ALSINA Y CLOS

PRINCIPAL.—Pera l' 28 vé anunciarse un acte de gran novetat *El Rei de Siliària a l' alta montanya de Catalunya*. Santa Ignocència 'ns guardi de pendre mall

LICEO.—*Ernani* y *Rigoletto* han valgut al célebre Battistini dos éxits tant ó més frants que 'l de la *Favorita*. En una y altra ha fet l' artista preferit del nostre públich veritables prodigis de dicció y de mímica, cantant com deuen cantar els àngels... si es que hi ha àngels ab veu hermosa com la del mestre afortunat que admira tant sincerament el dilettantisme barceloní.

Las demás parts secundaren bé. Coros y orquesta regulars baix l' experta batuta del On. Spetrino.

—Diumenge, á la tarda, va despedirse la senyora Farneti, donantnos l' última de *Madama Butterfly*. Quina llástima, no haver pogut sentir aquesta excelent artista en alguna altra obra... Del seu talent dramátich, de la seva veu espléndida, de la figura hermosa 'n guardarán un dols recort els que han tingut la fortuna d'aplaudir-la.

—Dimars degué anar la primera de *Lohengrin*, cantada pe 'n Palet y dirigida pel mestre Beidler que 'ns dona la partitura íntegra. Ben segur que haurá sigut un aconteixement... y un éxit més per apuntarse l' Empresa en l' actual temporada, que va resultant brillantíssima.

ROMEA.—Ab veritable satisfacció consigném l' éxit obtingut en aquest teatro pel nostre estimat company Avelí Artís ab el seu pas de omedia *L' eterna qüestió*.

Se tracta d' un acte xamós, pertanyent á un genre completament nou al teatro Catalá, y que la nombrosa concurrencia que casi omplía, la nit de l' estrena, el vell teatro del carrer del Hospital, aplaudí ab espontani entusiasme.

La circumstancia de tractarse d' *un de casa* ens priva d' escriure l' elogi que d' altra manera estamparíam. Vagi, en son lloch un lleuger extracte de lo que la premsa diaria ha dit de l' obra del nostre company, ja que aquesta vegada ha reflectat ab admirable unanimitat y justa precisió la opinió á que aquella s' ha fet acreedora y á la qual dedicá, al donarne compte, un espay desacostumat tractantse d' una obra en un acte.

Deyan:

El Brusi:

«Un lindo boceto de comedia es «L' eterna qüestió.» Es una de las contadas obras que señalan una nueva orientación de la escena catalana, el ennoblecimiento literario de la comedia, que solo se acusa cuando el teatro de un país entra decididamente en el camino de la cultura.

Toda la importancia de la nueva producción se basa en el ambiente de las situaciones, diestramente preparadas para dar interés á la escena final, y en el lenguaje, que es ingenioso, fácil, juguetón é intencionado.

En conclusión: «L' eterna qüestió» es nada más que un boceto, pero muy primoroso, artístico y agradable que el público recibió con prolongados aplausos, llamando al autor al proscenio.»

La Publicidad:

«Avelino Artís viene á traer á la escena catalana un nuevo aspecto, un nuevo estilo, hasta un nuevo género. Es justicia reconocer esta noble cualidad en el joven autor, como es jus-

ticia reconocer que sabe llevar bella y acertadamente esta loable aspiración á la práctica. El señor Artís, que en su primera comedia demostró sus excelentes condiciones de autor dramático y su fino y moderno sentido de observación, anoche, con el estreno de su obra en un acto «L' eterna qüestió» acabó de sentar plaza de autor dramático definitivamente.

En su obrita, ha sabido encerrar el señor Artís en el estuche de oro de un diálogo impecable, fino y rico en gráciles humorismos á la manera de Benavente y de Donnay, un poco catalanizada, una palpación tan grande de realidad humana y una nueva visión audaz tan original y personalísima que el viejo asunto se renueva, y, lo que es más interesante, se soluciona y acaba para siempre.

Y digo que esto último es lo más interesante porque lo que importa—y aquí más que en ninguna parte—es hacer triunfar del público la originalidad atemorizante del pensamiento: imponerla.

Porque Avelino Artís ha conseguido esto, es, á más de un literato elegante y un observador profundo, un excelente autor dramático.

La Tribuna:

«Hay que hacer constar ante todo que Artís es un autor varonil, lo cual por sí sólo ya constituye un envidiable mérito aquí, donde casi todos los autores son «blancos» y sus obras apagadas y cloróticas.

En la comedia, ó, mejor, esbozo de comedia que presentó anoche á los numerosos concurrentes que ocupaban la platea del teatro Catalán, Artís define su temperamento de un modo definitivo, demostrándose autor de nervio, sobrio y contundente que dice lo que quiere decir sin eufemismos ni anfibologías.

Los personajes son esencialmente humanos; sus palabras, desprovistas de adornos literarios, son lógicas, concretas, ceñidas al objetivo que persigue el autor sin apartarse nunca de la finalidad deseada, y el diálogo, exquisitamente fácil, es oído con deleite y aplaudido con entusiasmo.

La escena entre Celia y Lluís es de lo más espontáneo, gráfico y bien escrito que hemos oído; y como nosotros opinó la concurrencia, que rompió en un ruidoso aplauso á su conclusión.

La Veu de Catalunya:

«Y aquest es el cas d'avuy, en que podem aplaudir sense fer «equilibris» un petit acte exquisit que, sent senyor, complau á la massa, y, fent riure «a dalt», té prou delicadeses pera que 'l bon gust no saldi ab pèrdua.

Y en «L' eterna qüestió» no hi ha aquelles entrades y sortides esbogerrades dels fins de festa, ni «aquells» jochs de portes, ni «aquells» crits. Tot hi es circospecte y el diàlech resulta tallat—potser retallat—ab veritable gracia. La carabassa que dona la filla de la casa a un pretendent calavera, hauria estat, segons en quines mans, un model de brutalitat. En les del senyor Artís ha estat una cosa veritablement aixerida. Per altra banda, els tipus son tots ben esbossats, cosa que, en les obres en un acte, se reserven a casa nostra pochos autors.»

La Vanguardia:

«Sin forzar resortes, ni acudir á un asunto de interés extraordinario, antes echando mano de un tema gastado y sencillo, logra el autor de esa obrita tener despierta la atención del auditorio por la novedad y encanto con que en la forma nos lo presenta, y además, por la distinción que campea en el conjunto.

La elegancia y lo suave del diálogo, que se desarrolla con toda naturalidad y con ocurrencias oportunas, presta á esa comedia singular encanto.»

El Poble Catalá:

«L' eterna qüestió» es un hermós quadret en un acte que deleità al públic que assistí al Rómea.

D' aquest argument l' Artís n' ha fet un diàleg hermosíssim que 'l públic coroná ab grans aplaudiments.

La falta de temps no 'ns permet fer tot l' elogi que 's mereix «L' eterna qüestió», però consti que fou un éxit franc y espontani tant pel nostre amic Artís, com pels actors que hi prengueren part, els quals desempenyaren admirablement els seus respectius papers.

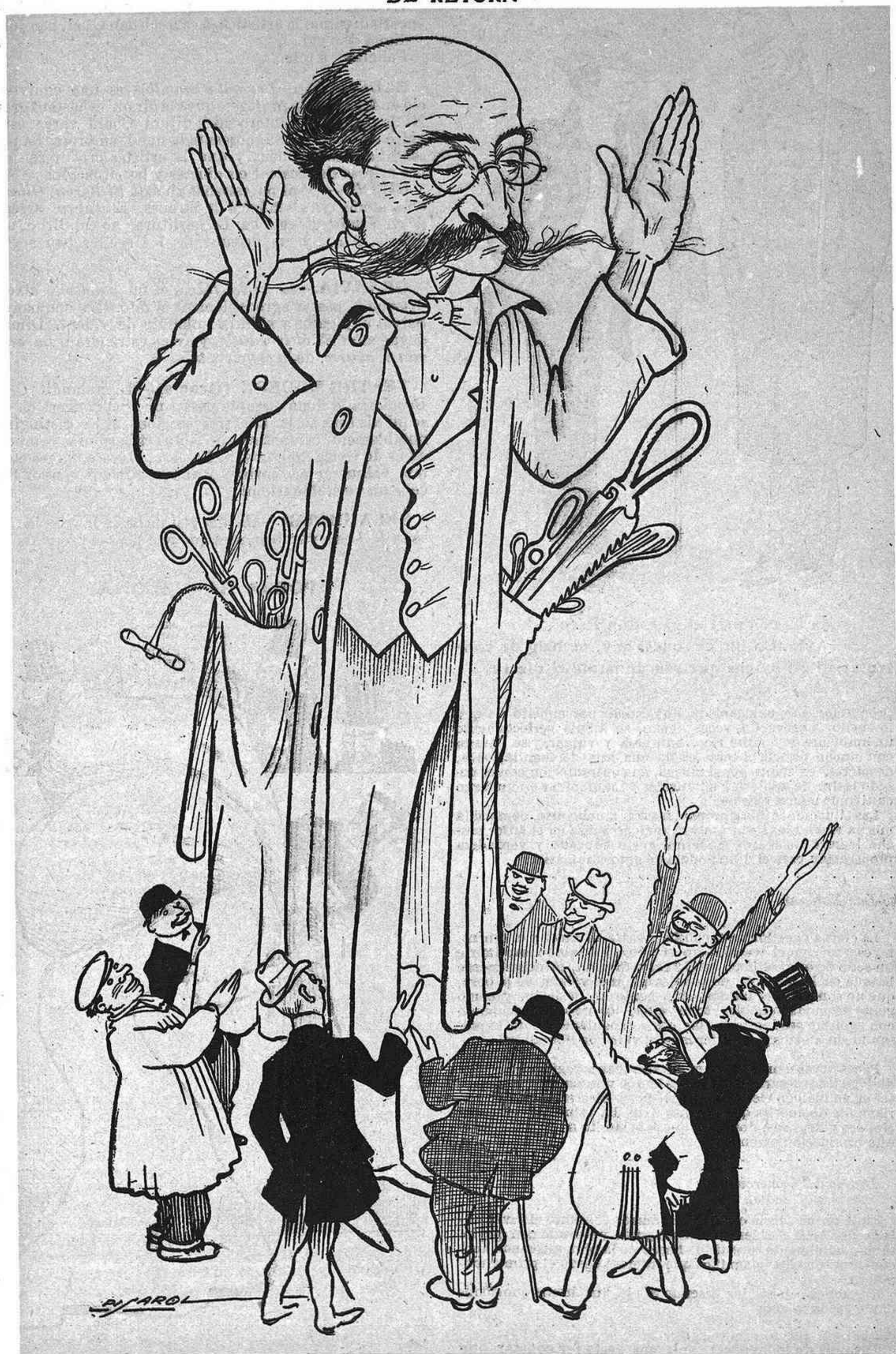
Nostra enhorabona.»

El Progreso:

«En la comedia del señor Artís se nota desde el comienzo la observación de un varón discreto, lo bastante original para ir á un teatro que parecen haber abandonado definitivamente casi todos los contados sujetos que tienen algo que decir.

En «L' eterna qüestió», con medios sencillos y una difícil naturalidad de procedimientos, se pone de relieve un asunto vivo en todas las ciudades del mundo, y sin pasar de las justas

DE RETORN

— Digui, senyor doctor, ¿qué hi ha, qué hi ha?
— No sé res, no he vist res, no 'm preguntin res!...

CANDIDAT AL AYGUA

— ¡Ja ha comprat el gall, don Paco?

— ¡Ay!... Lo qu' es aquest any, m' haig de contentar ab els móchs que van donarme el día 12.

proporciones de una comedia doméstica, por aquello de que lo bueno, si breve, dos veces bueno, se dibuja perfectamente un ambiente de familia rica, burguesa y vulgar, y se apunta con mucha pericia el carácter de una hija de familia, viva, despierta, existente por si misma, en contradicción con el pesado lastre de tonterías adquiridas y mantenidas en un largo cultivo de mansa existencia.

Las situaciones están preparadas con mucho arte, como si la misma verdad las inspirara y el diálogo acusa en el autor mucha lectura de teatro moderno, gusto educado y verdadera preparación para el difícil oficio de autor dramático.

Las Noticias:

La eterna cuestión es el conflicto entre el amor y el dinero, no es nueva en el teatro, pero el autor ha sabido imprimirle un sello de originalidad en el Teatro Catalán, principalmente basada en la clase de personajes que intervienen en la obra, que no son payeses burdos, sino gente de posición, y como gente acomodada hablan todos ellos, los unos patrocinando con egoísmo sus intereses, los otros espontáneamente expresando sus afectos y considerando la vida con liberalidad.

Pocas obras hemos visto en nuestro teatro regional tan bien dialogadas y desarrolladas como la que nos ocupa, y es de notar en su diálogo cierta donosura en el discreteo, que palmarmente demuestra que el señor Artís ha estudiado mucho á Molière y Regnard, donosura que es el mérito mayor que reúne esta producción escénica.

Diario del Comercio:

En la forma sobria con que ha trazado el asunto el joven autor señor Artís, y el lenguaje distinguido y elevado con que ha sabido hábilmente revestirlo, hacen de la obra estrenada anoche, una comedia magnífica que interesa desde el primer momento.

El público celebra los discreteos y la fina ironía que abundan en toda la obra.

Després de lo exposat, sols ens resta fer constar que l'execució fou admirable per part de las senyoras Gotarredona y Baró y els senyors Vehil, Sirvent, Capdevila,

y Guitart. ¡Lástima, aquest últim, que s' enamorés de aquella perruca, aquell bigoti y aquella levita!

La direcció escénica, á cárrech del senyor Giménez, encertadíssima; la artística, á cárrech den Gual, ben justa y digna d' elogi.

Felicitém á tots.

ELDORADO.—*Las mil maravillas* es una equivocación en 4 actes y un próleg, lo que vol dir qu' es bastant gran. Ni 'ls germans Quintero ni 'l difunt Chapí varen estar gaire inspirats en l' ignoscentada que l' empresa ha presentat espléndidament y que 'ls artistas procuraren salvar á forsa de recalcar els chistes y las situaciones.

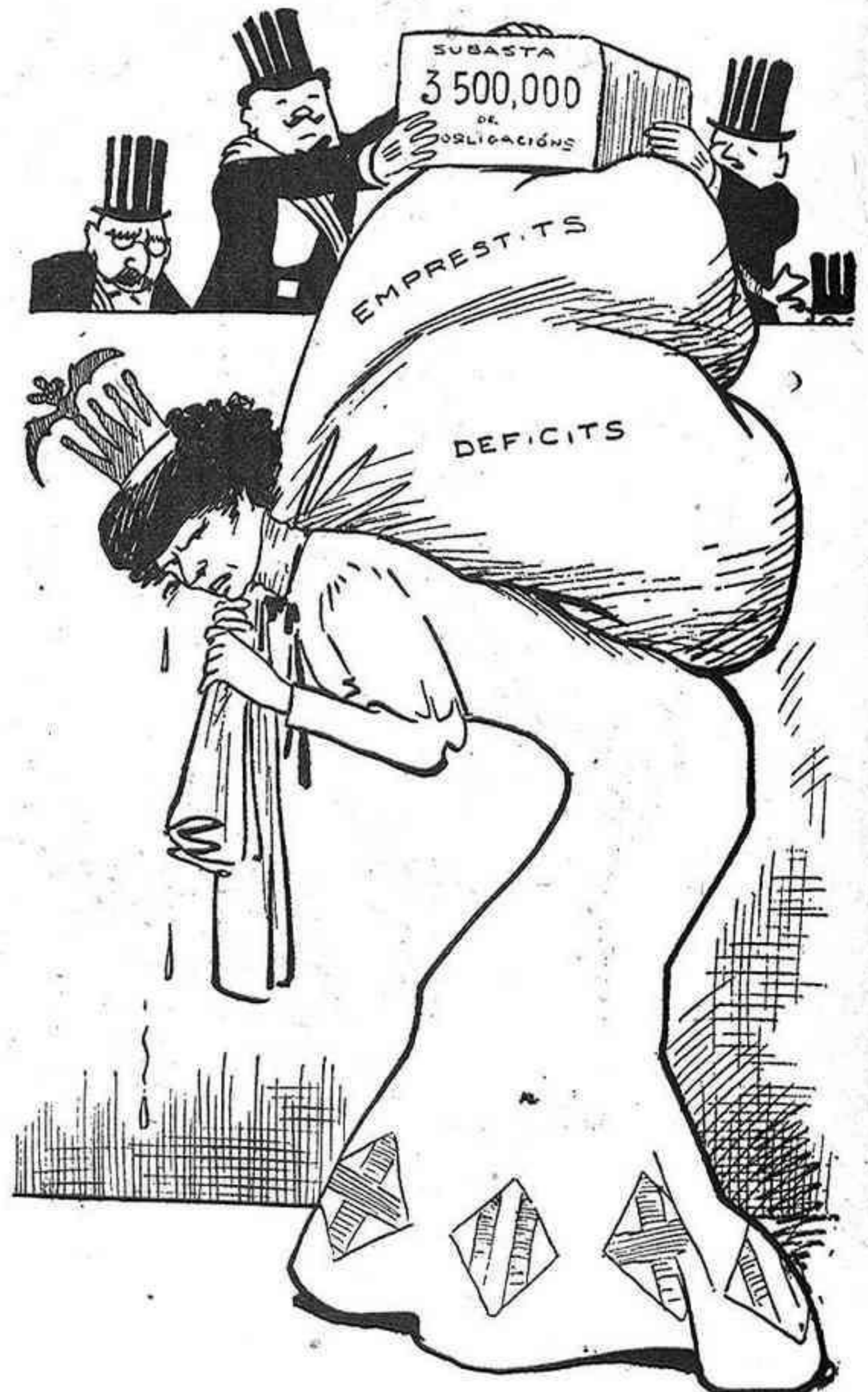
NUEVO.—S' hi ha estrenat ab éxit *El Barón Gitano*, obra alemanya ab música de Strauss. El llibre, arreglo d' en Vilaregut, está bé, La partitura, no cal dirho, una delicia. Ah,... y un decorat de l' Urgellés ben acceptable.

GRANVÍA.—*Entre dos fuegos* es un vaudeville aixeri-det que fa passar agradablement el rato. La companyía Salvat el juga bé y s' hi fa aplaudir de valent. Dimars degué anar *El último duelo*, y aviat estrenarán *La señora se aburre*, de 'n Benavente.

TEATRE MODERN (Gracia).—L' aplaudit *Orfeo Gracienc* hi doná dissapte passat un triat concert en obsequi als seus socis. Las tres seccions s' hi distingiren notablement, cantant ab veritable art hermosas composicions de Grieg, Schumann, Llobera, Morera, Vives etc... que valgueren als coristas y al seu director senyor Balcells un veritable triomf.

SALA IMPERI.—Havém vist de ben á la vora la *Conchita Ledesma* y trobém més que justificat el premi de be-

¡POBRA BARCELONA!

— ¡Més càrrega sobre meu?... Jo no sé si podré portarho tot aixó.

UNA INDUSTRIA QU' ESTÁ EN CRISIS

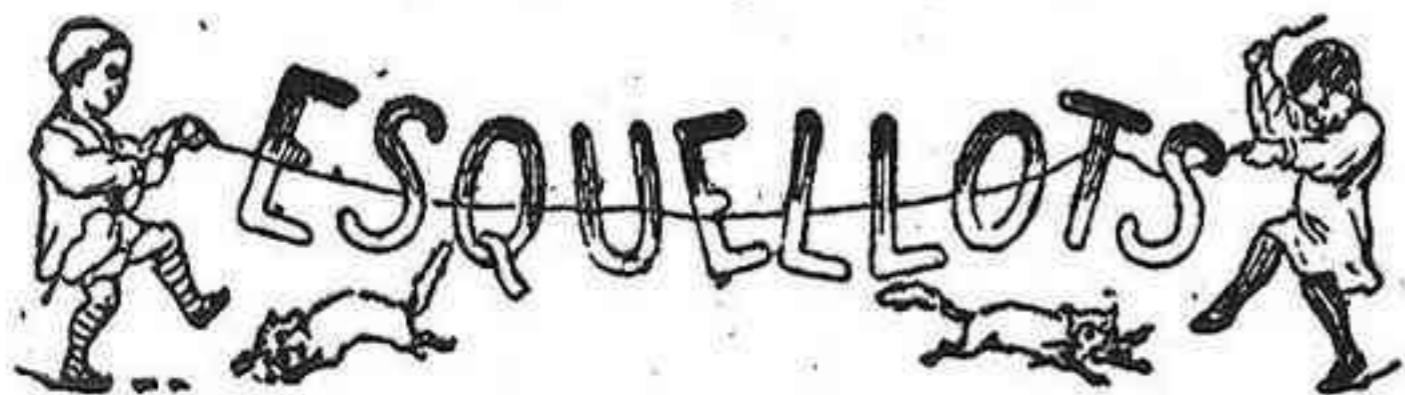

Serradors de fusta, en el mateix lloch de producció

llesa que li van donar á París. Ara, á n'aixó, afegeixinhi una gracia inimitable en el dir y una exquisida finura en el ballar, com tenen ben pocas senyoras del seu rango, y comprendrán els plens que fan en aqueixa *Sala*, una de las més bonicas de Barcelona.

Y en els demás teatres, res de nou.

L. L. L.

Puntualment y ab arreglo al programa temps há tras-sat, s' ha reunit á Barcelona l' anunciat Congrés de Govern municipal, en el qual, just es consignarho, s' han dit moltes y molt bellas cosas y s' han debatut llargament interessants problemas.

La llástima, ara, es que, com que no hi ha pitjor sórt que 'l qui no vol ohir y á Espanya els sórts de conveniencia abundan, els qui de las ensenyansas d' aquest Congrés haurían de ferne un serio estudi, procurarán fingir que ni sisquera s' han enterat de la seva celebració, y tot l' hermós entusiasme vessat aquets días. no tindrà al ff altra conseqüencia que aquestas tres breus paraulas, fredas com un epitafi:

Un Congrés més.

¿Que 'ns equivoquém?

Millor. Aixó es lo que nosaltres voldríam: que las conclusions del Congrés de Govern municipal no quedessin solzament escritas sobre 'l paper, sinó que s' traduhessin

en fets y 's convertissin en ánima y nirvi d' una nova vida ciutadana.

Pero... ya verá V. como no viene...

El senmanari den Boguñá, com si hagués conquistat la lluna, diu que en Marial, ab tot y els nostres concells de que no fos votat pels electors esquerrans, ha sortit elegit, y d' aquí 'n treu la conseqüencia de que ó no 's fa cas de nosaltres ó 'l van elegir els regionalistas.

Sí, senyors; aixó últim va esser. A n' en Marial van elegirlo 'ls regionalistas y ells, ningú més que ells, tenen dret á atribuirsel.

Pera que no 'ns titllin de volernos apropiari lo dels altres, nosaltres els el regalém de bon grat, á don Juli Marial y Tey.

Bon profit els fassi.

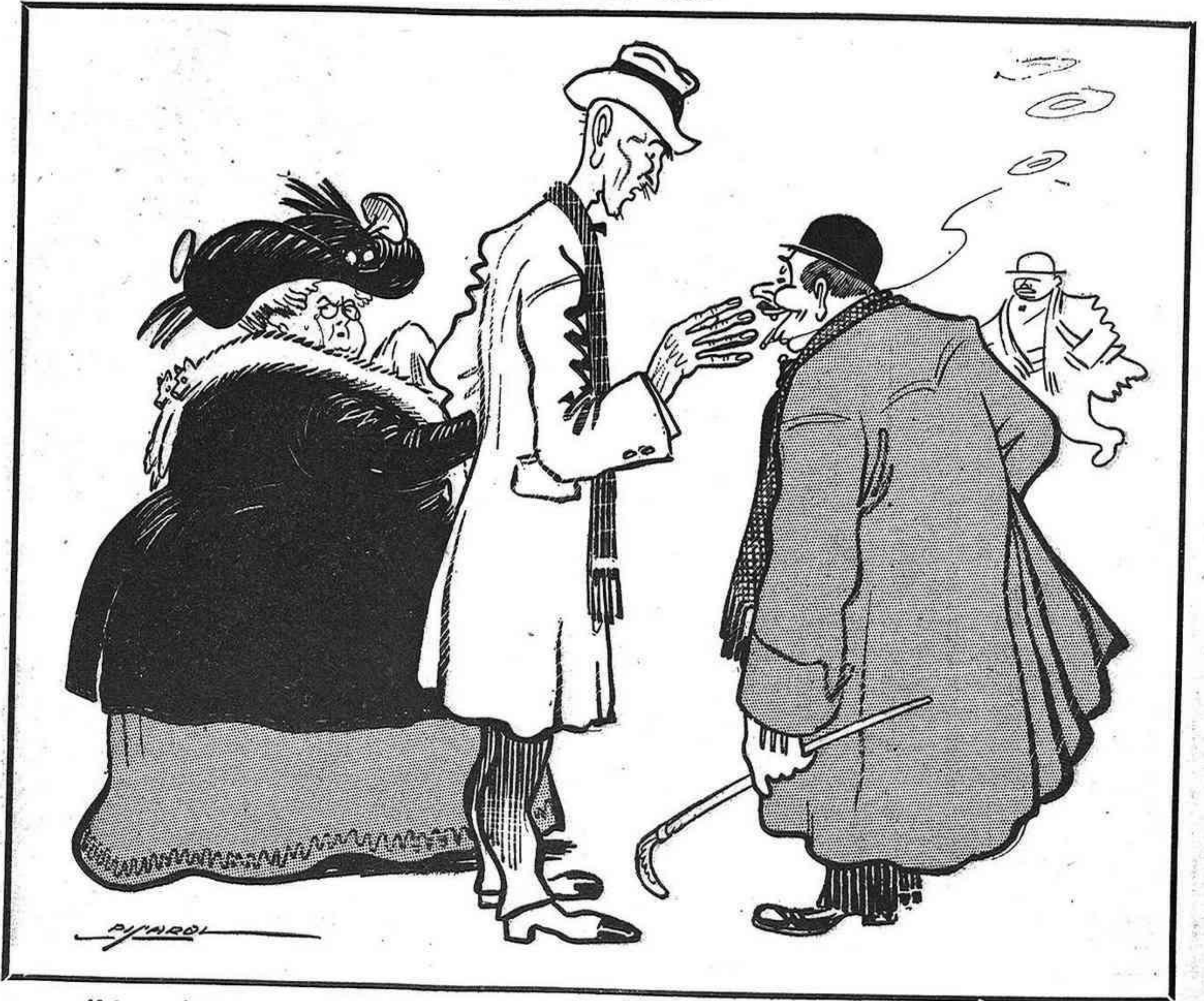

Per si 'l lector no ho sabía, li dirém que á Madrid se publica desde fa pochos días un diari titulat *La Mañana*. El nou periódich, com es natural, té un corresponçal á Barcelona.

Y aquest corresponçal, com es natural també, tractantse d' un servidor d' un diari de Madrid, l' informa de tan graciosa manera, que aquest día li comunicava per teléfono la següent estupenda noticia:

«El Gobernador ha manifestado á los periodistas... que es possible que la Casa de Correos y Telégrafos se construya conforme la opinión unánime de Barcelona reclama, y se derribe además el castillo de Montjuich,

QUID PRO QUO

— ¡Li agradaría treure la grossa!

— Home, tant com tréurela, nó; pero, la veritat, que s' aprimés una mica, sí que m' agradaría.

construyéndose en su lugar algunas baterías, emplazándose otras en el sitio del Hospital Militar.»

¡Baterías al carrer dels Tallers!

— ¡Ah!... ¡Oh!...

— Basta, amich lector.

Comprenc lo que deu pasarte:
no hi fassis cap compliment;
tens permís per desmayarte.

Uns quants entusiastas d' aquesta mena d' estudis se proposan crear una «Societat Astronómica de Barcelona», á qual fi s' admeten adhesions á l' Academia Químich-Farmacéutica, Corts, 596 (de 10 á 12 y de 5 á 6), y al carrer de Simón Oller, 1, pral., (de 12 á 1 y de 8 á 9).

El plan dels organitzadors, que per falta d' espay no reprodhim, es molt serio y meditat, y no 'ns sembla, per poch calor que trobi en l' opinió, de realisació gens difícil.

Si 'l nostre vot ha de valguer, desde ara 'l doném, complert y sense reserves, á favor de la iniciada «Societat Astronómica de Barcelona.»

Ja que las cosas de la terra van tant malament, ¡qué dimontri!, mirém si al menos las del cel van una mica millor.

¡Así, así, se administra!

Mercés á la genial iniciativa dels lerroixistas de la Comissió de Foment. el que fins ara havia sigut carrer

de Fernando VII se titulará, desde any nou, carrer de Fernando, á secas.

Sembla que á la Casa del Pueblo la trascendental reforma ha produhit verdader entussiasme, per més que, segóns noticias, hi ha hagut algú que, sense deixar per xó de entussiasmarse, ha preguntat:

— Ja que hi estavan posats, ¿qué 'ls hi costava de donarli el nom de carrer de Alacandro I?

La observació es maravellosament justa y atinada.

— ¿No hi hauría modo de conseguir que la Comissió tornés enrera?

Veyám, probemho.

(Agafant á la Comissió per la brida:)

— ¡Atrás!... ¡Atraaaás!...

Aquests días la premsa local s' ocupa, ab molta insistencia, d' una probable crisis de la fusta.

El pánich es gros.

Ahont se 'n fa menos cas, es á la redacció de *La Veu*, puig diuhen que 'n tenen bona existencia.

¿Preguntan com están els geps de la ciutat de Barcelona?

Guapos y trempats. Y creixent qu' es un gust... pels víus que saben aprofitársen.

Vegin si creixen, que precisament avuy, día de la fetxa, tindrà lloch la venda en subasta pública de 7.000 tí-

A LA FIRA DE PESSEBRES

— ¿Una caseta demanas, muchacho?... ¿Quína vols?
— La segunda, hombre, la segunda!...

tuls (tres mil de la Reforma y quatre mil del Deute municipal amortisable) quals títuls, pera la ciutat, representarán, sobre las que ja tragina, una nova càrrega de tres milions y mitj de pessetas.

Déu n' hi doret ¿eh?

Vés per quins misteriosos atzars, Barcelona, sense haver pres cap bitllet de la rifa de Nadal, pot dir que ha tret la grossa.

S' entén, l' ha tret... de la butxaca.

Al Principal anuncian l' estrena d' una obra titulada *El rey de Silistria á l' alta montanya de Catalunya*.

Vetaquí perque, fa uns quants díes, en Niubó fa 'l pagés segóns de qué se li parla.

De l' acreditada casa de màquines *Santassusana*, que ha tingut l' excelent idea de celebrar ab una obra de caritat l' inauguració del seu nou establiment, Carme 40, havém rebut 30 bons de pa, que han sigut ja repartits entre personas necessitadas de la nostra coneixensa.

En nom dels menesterosos doném infinitas mercés á la senyora viuda Santassusana, desitjantli, á la vegada, tota mena de prosperitats en la casa nova.

Las reformas de LA ESQUELLA han fet pensar á més de quatre.

Fins en Miró y Trepas ha cregut oportú oferirnos els serveys de la societat M. T. y C. (S. en C.) que nosaltres no admetém, perque LA ESQUELLA no es *La Publicidad*, senyor Miró.

Unas quantas portas més avall ab la *piqueta demoledora!*

De don Francisco Morató, propietari del café-restaurant *El Nuevo Liceo* (Pla de la Boquería, 4) hem rebut un dècim del bitllet número 29,436, perteneixent al sorteig que se celebrarà á Madrid el 31 del corrent, ab l' encàrrech, que ab gust acceptém, de repartir entre familias necessitadas l' import del premi, cas que efectivament resulti favorescut per la sort.

També 'ns ha enviat el mateix senyor una dotzena de botelletes cognac *Carulla*, mostra de las que durant aquestas festas regalará als seus clients.

Agrahím l' atenció.

Divendres á la tarde, en un dels carrers més concorreguts del Ensanche, casi tocant á la Gran-Vía, varem tenir el gust de véurehi uns quants obrers picant grava al peu de l' acera.

¿Qué fa la «Societat d' Atracció de Forasters»?

¿Cóm dimontri no organisa á corre-cuyta una caravana de turistas pera que vinguin á contemplar tan bella salvatjada?

¿Qué potser no l' ha avisada el senyor Ribé, digne quefe dels urbanos d' aquesta població sense urbanitat, sense autoritat y sense sentit comú?

VOREJANT LA GROSSA

— ¡No li ha tocat res á vosté, senyor Layret?
— Sí, senyor; miri, aquesta aproximació.

Perdonin la franquesa, caballers; però mentres se permeti picar grava als nassos mateixos dels pacientíssims transeunts, ¡podém anar celebrant Congressos de Govern municipal y parlar de civilitat y de vistas á Europa!...

Ha corregut la veu de si don Narcís Oller havia tingut ó no havia tingut determinadas diferències ab un dels primers actors dels nostres teatres.

A pesar de l' insistència ab que 'l rumor ha circulat, nosaltres no l' hem cregut.

Després de l' ensarronada ab que van obsequiarlo els de la Lliga, ¿qué es lo que pot fer enfadar á don Narcís?

Sortint de Romea, de veure *L' eterna qüestió*, de l' Artís, deyan dos ciutadans:

—Ha vist? Ha vist quin atreviment el d' aquest xicot? Fer acabar aixís la comedia!

—Calli, home, calli! Aquesta vegada sí que en lloch de «als atrevits se 'ls pican els dits», s' haurá de dir que «els atrevits fan picar de mans!»

La seva mama, á n' en Miranius, li dona 5 céntims cada vegada que aquest li entrega una agulla de cap trobada á terra, ab l' intenció de que la criatura no s' hi fassi mal.

Un día el noy, ab tota ingenuïtat, exclama:

—¿Sabs qué faré, quan ja tingui 20 céntims?

—¿Qué farás?

—Compraré un paper d' agullas y las aniré escampant totes pel pis.

QÜENTOS

Som á l' época de banys.

Muller y marit sostenen el següent diálech:

—Ay, espós meu, si 'm deixessis anar á San Sebastián, estaria més contental... Cada nit somiaría ab tú!

—Donchs... prefereixo que 't quedis, y que cada nit somihis ab San Sebastián.

En Palaudarias se topa ab un senyor conegut que camina molt depressa.

—¿Ahónt va tant corrents?

—Ja li diré... Perque he vist que aquí darrera venía un amich meu... Es un latós de marca y no voldría que m' aconseguís.

Als pochos passos en Palaudarias s' atura ab un altre senyor conegut que camina molt poch á poch.

—¿Ahónt va tan calmosot? ¿Que no 's troba bé?

—Sí, però... li seré franch. Aquí al devant hi va un amich meu, qu' es un romancero de primera, y no 'l voldría aconseguir.

Un personatge va de visita á casa d' un botiguer rich que se las dona d' intelectual. Al despedirse, la senyora de la casa li presenta un album ricament enquadernat.

—Ja 'ns farà l' obsequi d' escriure alguna cosa aquí.

—Ay, senyora; en aquest moment

no tinch cap idea.

El botiguer, ab tot el convenciment:

—Ah, ¿no té cap idea?.. Donchs escriguihi un vers.

Hi havia un borratxo que tenia molta memoria; fins quan agafava 'l gat gros.

Un día va recordarse que havia quedat á deure mitj porró de vi al taberner.

—¿Qué us haig de donar, de lo d' ahir?—va dirli.

—Vint céntims d' un porró del clar.

—Bona, minyó! Aixó sí qu' es extrany... Jo soch el que ha begut, y vos sou el que veyeu las cosas dobles.

Un doctor molt célebre estava agonitzant.

De prompte exclama dirigintse á alguns colegas que voltavan el llit:

—Ah, amichs! Jo deixo darrera meu tres grans metges.

Tots els presents esperavan que 'ls anomenaria á n' ells, quan el moribond exclamá ab gran serenitat:

—Aquests tres grans metges son: l' aygua, l' exercici y la dieta.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ALMANACH

de

La Campana de Gracia

pera 1910

Un tomo ab un grapat de dibuixos

♦ ♦ ♦ TRÁGICHS ♦ ♦ ♦

y una pila d' articles també

♦ ♦ ♦ TRÁGICHS ♦ ♦ ♦

Se ven per tot arreu á

DOS ralets

La Esquella de la Torratxa

ALMANACH pera 1910

Un tomo: Ptas. 1

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque Enciclopedia de la vida práctica para 1910

Un tomo 8.º con un sinnúmero de conocimientos, encuadernado con elegante cubierta en oro y relieve Ptas. 2

AVISO: La edición económica de *El Año en la mano* queda completamente AGOTADA: solo podemos servir ejemplares de lujo.

BAZAR DE LA UNIÓN

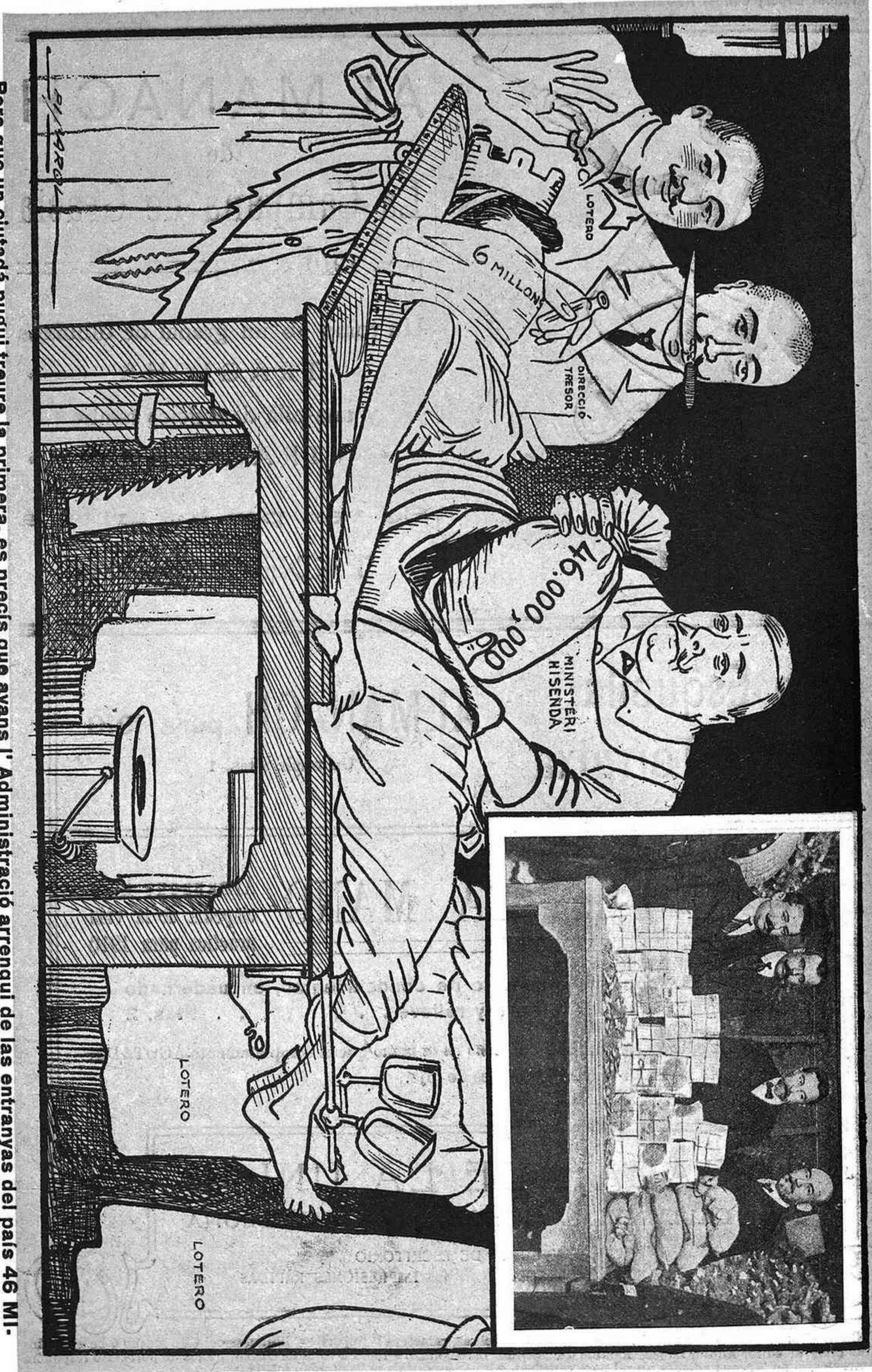
CALLE DE LA UNIÓN, 3 * * BARCELONA

EFFECTOS DE ESCRITORIO
TARJETAS DE VISITA IMPRESIONES RÁPIDAS

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet ademés un ral pera certificat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

¡AIXÒ ES LA RIFA!

Els sis milions de la grosse de Nadal, posats sobre una taula a las coves del Baró.

Pera que un ciutadà pugui treure la primera, es precis que avans l' Administració arrenqui de las entranyas del país 46 MILLIONS DE PESSETAS.

